

(hodnocení učitelů) a náměty k výuce. Ředitelé škol vidí největší význam zapojování žáků do rozhodování ve škole v motivaci k odpovědnému přístupu ke svému životu i ke světu.

Nejčastější formou participace žáků na rozhodování ve škole je v základních i středních školách samospráva na úrovni třídy a neformální, účelově vznikající skupiny. Ve středních školách to jsou také žákovské parlamenty (52,7 %), které má zřízeno pouze 41,1 % základních škol. Situace základních škol je však z velké části ovlivněna zastoupením základních škol jen s 1. stupněm (37,2 %), z nichž většinu tvoří školy malotřídní, ve kterých převažuje neformální zapojení žáků do rozhodování, ovšem se stejně efektivním výsledkem i při neexistenci žákovského parlamentu. Vyšší podíl středních škol je naopak ovlivněn častějším zakládáním žákovských parlamentů v gymnáziích. Celkově jsou formalizované struktury zapojování žáků do rozhodování častější ve středních školách (především s maturitními obory).

Zjištěné údaje naznačují, že zapojení žáků do rozhodování v základních školách má oproti zapojení žáků středních škol méně výrazné dopady – žáci základních škol se v žákovském parlamentu tedy věnují spíše nácviku dovedností a organizaci různých aktivit. Podle ředitelů základních škol mezi cíle žákovského parlamentu patří nejčastěji zapojování žáků do života školy a pořádání akcí a projektů, zatímco důraz kladený na organizaci mimoškolních akcí ve středních školách je výrazně nižší. Žáci středních škol se pak častěji vyjadřují ke kvalitě výuky.

V samostatných vyšších odborných školách se do rozhodování zapojují studenti ve všech školách, a to nejčastěji neformálními způsoby (účelově vznikající skupiny, vlastní iniciativa jednotlivců). Samosprávný orgán má zřízeno 43,6 % škol. Tento orgán sdružuje nejčastěji volené zástupce všech ročníků a schází se několikrát za semestr. Oproti základním a středním školám se studenti vyjadřují častěji k materiálnímu vybavení školy a organizaci a kvalitě výuky, méně pak k organizaci mimoškolních aktivit. Většina ředitelů vyšších odborných škol spatřuje přínos participace studentů pro školu i pro žáky samotné. Hlavní přínos vidí především v budování pozitivního školního klimatu a v posilování sounáležitosti žáků se školou.

Předkládaná zjištění lze porovnat i s dalšími informacemi, jako jsou např. představy samotných žáků prezentované v rámci národní zprávy k šetření ICCS¹⁹ z roku 2010. Podle nich má nejvíce žáků zkušenosti s hlasováním o předsedovi třídy nebo o zástupci školního parlamentu (někdy se zapojilo 74 % žáků), dále se pak více než polovina žáků někdy účastnila školní hudební či dramatické činnosti mimo rozvrh pravidelného vyučování a téměř stejné procento žáků se někdy aktivně účastnilo diskuse. Třídění podle pohlaví a druhu a typu školy ukázalo, že do všech těchto činností se zapojují častěji dívky než chlapci a také žáci gymnázií oproti žákům základních škol. Rovněž lze zmínit, že 88 % žáků dle informací obsažených v uvedené národní zprávě souhlasilo s tvrzením, že žáci by měli mít větší vliv na dění ve škole, pokud jednají společně a ne každý sám. 87 % žáků pak v šetření ICCS souhlasilo s tvrzením, že zajištění, aby skupiny žáků mohly vyjádřit své názory, by mohlo pomoci řešit problémy ve škole.

Tato data dokladují, že žáci cítí potřebu zapojovat se více do činnosti školy. Zjištění v této tematické zprávě pak v tomto kontextu naznačují, že existují významné rezervy pro zkvalitňování práce žákovských parlamentů.

Pro komplexnost informací je pak možné odkázat také na tematickou zprávu České školní inspekce z roku 2016, která vedle čtenářské a matematické gramotnosti pojednává o rozvoji

¹⁹ International Civic and Citizenship Education Study – Mezinárodní studie občanské výchovy, národní zpráva je dostupná zde: <http://www.msmt.cz/file/12361/>